

ISU TAUBAT NABI ADAM: ANALISIS PERBANDINGAN ANTARA AGAMA ISLAM DAN YAHUDI

Nazmi Qayyum Hamdan
Bahagian Pengajian Islam, Universiti Sains Malaysia
Email: nazmiqayyum@gmail.com

Muhammad Nasrullah bin Mohamad Azli
Bahagian Pengajian Tamadun, Universiti Sains Malaysia
Email: lahazli95@gmail.com

ABSTRAK

Al-Quran dan Taurat ada menyebutkan kisah Adam dan Hawa memakan pohon terlarang. Beberapa sarjana Islam mengkritik teks Taurat yang wujud sekarang ini terhadap gaya penceritaannya yang menggambarkan seolah-olah Adam tidak pernah bertaubat daripada perbuatan tersebut. Oleh itu, tujuan kertas kajian ini adalah untuk mengenal pasti pendirian sarjana Yahudi berkenaan taubat Adam. Objektif pertama, mengenal pasti penyabitan kenabian Adam menurut Islam dan Yahudi. Objektif kedua, mengenal pasti penyabitan dosa terhadap perbuatan Adam menurut Islam dan Yahudi. Objektif ketiga, mengenal pasti penyabitan taubatnya Adam menurut Islam dan Yahudi. Kajian ini bersifat kajian kepustakaan, maklumat dikumpulkan daripada kitab-kitab sarjana Islam dan Yahudi yang mentafsirkan kisah tersebut. Soalan juga ada dikemukakan kepada tokoh sarjana Yahudi yang mengkaji Islam, iaitu Ben Abrahamson. Hasil dapatan mendapati, pertama, agama Islam mengakui kenabian Adam kecuali sebahagian sarjana kontemporari yang menafikannya. Manakala bagi agama Yahudi tidak dinyatakan secara jelas, tetapi terdapat sarjana Yahudi yang menyabit kenabian Adam. Kedua, agama Islam dan Yahudi mengakui Adam berdosa dalam hal tersebut. Ketiga, al-Quran dengan jelas mengatakan Adam bertaubat, manakala Taurat tidak menyatakannya. Tetapi menurut riwayat sarjana Yahudi, Adam memang bertaubat melalui perbuatan dengan cara merendamkan diri di dalam Sungai Gihon selama 130 tahun untuk menebus dosanya.

Kata Kunci : kemaksuman nabi, ismah, buah khuldi, agama semitik

1. Pengenalan

Kisah yang masyhur dalam al-Quran dan Taurat berkenaan Adam dan Hawa ialah kisah mereka memakan pohon terlarang. Al-Quran menceritakan hal ini dalam tiga surah iaitu al-Baqarah (ayat 35-37), surah al-A'raf (ayat 17-23), dan surah Taha (ayat 117-122). Manakala dalam Taurat, kisah ini hanya berada di satu tempat iaitu pada Genesis bab ke-3 yang lebih terperinci kisahnya. Isu utama yang ditimbulkan oleh sarjana kontemporari Islam terhadap kisah ini sebagaimana yang digambarkan dalam Taurat adalah tiada kenyataan berkenaan taubatnya Adam. Al-Saqa menyatakan:

وهم يعترفون بأنه أذنب عمدا، ولم يكتبوا في توراة موسى أنه قد تاب.

Maksudnya: Mereka (Yahudi) mengakui bahawa baginda (Adam) berdosa secara sengaja, tetapi tidak termaktub dalam Taurat Musa bahawa baginda bertaubat. (Al-Saqa, t.thn: 237)

Ghasan (2017) pula yang membandingkan kisah Adam antara al-Quran dan Taurat juga menyatakan hal yang sama:

ولا تذكر التوراة توبة آدم ولا ندمه إطلاقاً، بل تذكر مجادلته لله سبحانه وإلقائه المسؤولية على امرأته.

Maksudnya: Taurat tidak menyebutkan langsung tentang taubatnya Adam mahupun kesesalannya, bahkan yang disebutkan adalah perdebatannya dengan Allah subhanah, dan menimpakan tanggungjawabnya terhadap isterinya. (Ghasan, 2017: 309)

Berdasarkan permasalahan yang ditimbulkan ini, maka tujuan utama kertas kajian ini adalah untuk mengenal pasti kebenaran isu tersebut. Oleh itu, terdapat tiga objektif dalam kajian ini yang saling

berkait. Objektif pertama adalah untuk mengenal pasti penyabitan kenabian Adam menurut Islam dan Yahudi. Objektif kedua, mengenal pasti penyabitan dosa terhadap perbuatan Adam menurut Islam dan Yahudi. Objektif ketiga, mengenal pasti penyabitan taubatnya Adam.

2. Metodologi Kajian

Kajian ini merupakan kajian kepustakaan yang melibatkan rujukan kitab-kitab bagi kedua-dua agama. Kitab-kitab sarjana Islam mampu didapati melalui perisian *al-Maktabah al-Shamilah*. Manakala bagi rujukan kitab-kitab sarjana Yahudi adalah didapati melalui tapak sesawang *sefaria.org* yang mengumpulkan pelbagai tafsiran sarjana Yahudi semisal Rashi, Sforno, Hayyim dan lain-lain. Sefaria ialah organisasi swasta yang dibiayai oleh William Davidson dengan kerjasama penerbitnya iaitu Koren Publishers Jerusalem dan Milta, sebanyak 15 jurutera (komputer) dan lambakan penterjemah yang terlibat dalam memajukan tapak sesawang tersebut. Hal ini disebut oleh Chabin:

Although there are other online Talmud editions, they are either not in English or charge hundreds of dollars for access. Sefaria's edition has a Creative Commons noncommercial license, meaning anyone can use it as part of the public domain for noncommercial purposes. The project is funded by the William Davidson Foundation in cooperation with its publishers, Koren Publishers Jerusalem and Milta. Septimus said the project, which required the efforts of 15 engineers and countless scholars and translators, has been a labor of love. (Chabin, 2017)

Bagi memudahkan penulisan, pengkaji meringkaskan apa-apa rujukan daripada tapak sesawang *sefaria.org* dengan hanya menukilkan nama kitab atau sarjananya, serta penomborannya. Ayat sumber bahasa Ibrani bagi nukilan tafsiran tersebut diletakkan pada nota kaki. Pengkaji juga mengutamakan tafsiran yang memiliki terjemahan dalam bahasa Inggeris agar orang awam mudah untuk menyemaknya kembali.

Selain daripada kajian kepustakaan, pengkaji juga ada bertanyakan soalan kepada sarjana Yahudi kontemporari yang juga mengkaji Islam, iaitu Rabbi Ben Abrahamson melalui *facebook messenger* untuk mengetahui hujah menurut perspektif Yahudi akan kenabian Adam. Nama beliau disebutkan secara jelas dalam kajian ini dan perkara ini tidak melanggar etika. Hal tersebut berdasarkan kaedah “manfaat lebih besar daripada mudarat” sebagaimana yang disentuh oleh Steinar Kvale:

A conflict exists between the ethical demand for confidentiality and the basic principles of scientific research... The ethical principle of beneficence means that the risk of harm to a subject should be the least possible. The sum of potential benefits to a subject and the importance of the knowledge gained should outweigh the risk of harm to the subject... (Kvale, 1996: 115-116)

Berdasarkan kaedah ini, maka tidak perlu meminta izin daripada subjek yang ditemu bual kerana dua sebab utama:

- Beliau tidak berada di Malaysia, maka isu keselamatan atau kemudaratan tidak berlaku. Tidak seperti kes Carolyn Ellis dalam bukunya *Fisher Folk*, data-data temu bual beliau terhadap sebuah komuniti itu menyebabkan hubungan sesama mereka tegang. (Kaiser, 2009)

- Maklumat daripada beliau mewajibkan identiti didedahkan agar kesahan kajian ini lebih dipercayai. Jika beliau tidak mengizinkan untuk didedahkan identiti sekalipun, maka dipertimbangkan untuk tidak dihiraukan.

3. Etimologi Adam & Hawa

Adam dalam bahasa Ibrani ialah אָדָם (adam) yang daripada sudut bahasa bermaksud “manusia” (Clines, 1998). Pada awalnya artikel א (ha – seperti *the* atau ال) dipakai pada lafaz *adam* dalam Genesis (2:7-4:1) dan ia membawa maksud “manusia” secara umum. Akan tetapi artikel tersebut tiada pada Genesis (4:25 dan 5:1-5) lalu membawa maksud kata nama khas Adam (אָדָם). Manakala *Septuagint* dan *Vulgate* menterjemahkan ha-adam (אָדָם) sebagai kata nama khas “Adam” sejak daripada ayat Genesis (2:19) lagi (Pope, 2007).

Manakala dalam bahasa Arab ialah آدم (adam), al-Zamakhshariy mengatakan lafaz Adam ialah nama ‘ajamiy (bukan Arab) dan terbitan daripada الأدمة (al-adamah) yakni “kulit” (Al-Zamakhshariy, 1407H) kerana ia diperbuat daripada *adim al-ard* yakni “kulit bumi” (Al-Raghib al-Asfahaniy, 1412H). Hal ini menyerupai dengan kenyataan Genesis (2:7) bahawa Adam diperbuat daripada אָדָם (adamah) yang bermaksud “tanah” atau “bumi” (Clines, 1998). Terdapat perbincangan sama ada lafaz Adam adalah berasal daripada Arab atau bukan Arab, kemungkinan ia daripada bahasa Ibrani atau Syria (Jeffery, 2007).

Menurut al-Quran, Adam ialah makhluk yang diciptakan langsung daripada dua tangan Allah (Sad 38:75). Genesis (1:26) menyatakan, Tuhan berkata bahawa dia mahu menciptakan manusia yakni Adam “dalam gambaran Kami, menurut rupa Kami.” Hal ini hampir senada dengan hadis nabawi bahawa Rasulullah SAW bersabda, “Allah telah mencipta Adam menurut gambarannya (Al-Bukhariy, 1422H, no. 6227).” Kedua-dua agama menyatakan bahawa Adam ialah manusia pertama yang diciptakan.

Hawa pula ialah pasangan Adam yang diciptakan oleh Allah. Nama Hawa atau dalam bahasa Arabnya ialah حَوَاءَ (Hawwa’) tidak disebut secara jelas dalam al-Quran (Tottoli, 2002), tetapi disebutkan pada riwayat hadis seperti yang diriwayatkan oleh al-Bukhari (1422H, no. 3330) dalam kitab sahihnya. Menurut Genesis (3:20), Adam menamakan isterinya sebagai חַוְוָה (Hawwah) kerana ia akan menjadi ibu bagi segala חַי (hay) yakni kehidupan.

4. Penyabitan Kenabian Adam

Adam tiada dalam senarai nama para nabi menurut pendapat Rashi (Gafney, 2006), dan kenabiannya tidak dinyatakan secara jelas dalam Taurat. Akan tetapi, Adam dianggap sebagai nabi menurut kenyataan Rabbi Joseph Albo:

והאלהית היא מה שתסודר מהשם על יד נביא כמו אדם או נח

Maksudnya: *Tuhan mengarahkan undang-undang suci melalui nabi (נביא) seperti Adam atau Nuh.* (Albo, 1929, Maamar 1:7)

Begitu juga dengan al-Quran yang tidak menyatakan secara jelas kenabian Adam, tetapi baginda dinyatakan secara isyarat berdasarkan kalimah اجتبی (pilih) pada surah Taha ayat ke-122 yang membawa maksud kenabian (Ibn Khumair, 1990). Terdapat hadis Rasulullah SAW yang jelas menyebutkan kenabian Adam:

وَعَنْ أَبِي أُمَامَةَ الْبَاهِلِيِّ أَنَّ رَجُلًا قَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَيُّيْ كَانَ آدَمُ؟ قَالَ: نَعَمْ. قَالَ: كَمْ بَيْنَهُ وَبَيْنَ نُوحٍ؟ قَالَ: عَشْرَةُ قُرُونٍ. قَالَ: كَمْ بَيْنَ نُوحٍ وَإِبْرَاهِيمَ؟ قَالَ: عَشْرَةُ قُرُونٍ. قَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، كَمْ كَانَتْ الرُّسُلُ؟ قَالَ: ثَلَاثُمِائَةٍ وَخَمْسَةَ عَشَرَ.

Maksudnya: *Daripada Abu Umamah al-Bahili, bahawa seorang lelaki bertanya, "Wahai Rasulullah, adakah Adam seorang nabi?" Baginda menjawab, "Ya." Lelaki itu bertanya, "Berapakah jarak antara dia dan Nuh?" Baginda menjawab, "Sepuluh kurun." Lelaki itu bertanya, "Antara Nuh dan Ibrahim pula?" Baginda menjawab, "Sepuluh kurun." Lelaki itu bertanya, "Wahai Rasulullah, berapa ramaikah para rasul?" Baginda menjawab, "Tiga ratus lima belas." (Al-Haithami, 1994: 1/196, no. 953)*

Berkenaan hadis ini, al-Haithami (1994) berkata bahawa ia diriwayatkan oleh al-Tabaraniy dalam *al-Mu'jam al-Awsat*, dan para perawinya ialah perawi yang sahih. Tiada pertikaian mengenai kenabian Adam di sisi para ulama Islam terdahulu, tetapi wujud sarjana kontemporari seperti Baliq (1990) yang mempertikaikan kenabian Adam atas dasar tiada kenyataan yang jelas daripada al-Quran, serta kesemua hadis kenabian Adam itu adalah tidak sahih. Pendapat beliau ini ialah pendapat yang janggal.

Persoalannya, adakah Adam telah menjadi nabi semasa memakan buah terlarang? Sarjana Islam tidak banyak yang mengkritik kisah Adam dalam Taurat. Hal ini kemungkinan kerana Islam juga percaya bahawa Nabi Adam AS telah berdosa. Akan tetapi, dosanya itu adalah sebelum ia menjadi nabi. Al-Razi yang terkedepan melakukan takwilan terhadap kisah-kisah para nabi yang mengandungi kesalahan, turut berkata bahawa hal ini berlaku sebelum kenabian:

وَأَعْلَمُ أَنَّ الْأَوْلَى عِنْدِي فِي هَذَا الْبَابِ وَالْأَحْسَمُ لِلشَّعْبِ أَنْ يُقَالَ: هَذِهِ الْوَأَقِعةُ كَانَتْ قَبْلَ النَّبُوَّةِ وَقَدْ شَرَحْنَا ذَلِكَ فِي سُورَةِ الْبَقَرَةِ

Maksudnya: *Ketahuiilah, (tafsiran) yang lebih utama di sisiku terhadap hal ini, dan yang lebih memecahkan kekeliruan adalah dengan mengatakan bahawasanya kisah ini berlaku sebelum kenabian (Adam) dan telah kami syarahkan hal tersebut pada surah al-Baqarah. (Al-Razi, 1420H: 22/109)*

Bahkan terdapat nukilan ijmak mengenai belumnya Adam menjadi nabi. Ibn Khumair mengatakan:

وَأَوْلُ مَا يُتَّبَعُ أَنْ نَقْدَمُ أَنَّ آدَمَ عَلَيْهِ السَّلَامُ لَمْ يَكُنْ عِنْدَمَا أَكَلَ مِنَ الشَّجَرَةِ نَبِيًّا وَالْعَصْمَةَ لَا تَشْتَرُطُ لِلنَّبِيِّ إِلَّا بَعْدَ ثُبُوتِ النَّبُوَّةِ لَهُ فَمَنْ النَّاسُ مِنْ ذِكْرِ الْإِجْمَاعِ عَلَى أَنَّهُ لَمْ يَكُنْ نَبِيًّا عِنْدَمَا أَكَلَ مِنَ الشَّجَرَةِ

Maksudnya: *Pertama sekali, ketika Adam AS memakan pokok itu, baginda belum menjadi nabi. Kemaksuman hanyalah disyaratkan kepada nabi setelah dikurniakan al-nubuwwah kepadanya. Sebahagian manusia menyebutkan telah berlaku ijmak bahawa (Adam) belum menjadi nabi ketika memakan pohon tersebut. (Ibn Khumair, 1990)*

Manakala pengkaji tidak menemui kenyataan daripada kitab suci Yahudi adakah Adam sudah menjadi nabi atau belum ketika memakan buah terlarang itu. Pengkaji telah bertanyakan Rabbi Ben Abrahamson melalui *facebook messenger* perihal ini, lalu beliau menjawab:

In the Torah, it is recorded that Adam (pbuh) named the animals. It is taught that he named them according to their nature & essence, It is understood that God revealed to Adam (pbuh) these names, so thus he was a prophet.¹

Beliau berhujahkan kisah Adam menamakan segala haiwan yang Tuhan cipta (Genesis 2:19), bahawa ketika itu Tuhan telah mengajarkan Adam nama-nama haiwan sekaligus merupakan bentuk penurunan wahyu. Terdapat sebahagian ulama Islam yang berhujahkan dalil sebegini bagi menetapkan kenabian Adam (Al-Qurtubiy, 1964). Oleh itu, Adam telah dianggap sebagai nabi sebelum ia memakan buah terlarang.

4. Penyabitan Dosa Adam

Menurut pegangan Islam, Adam memang melakukan dosa sebelum baginda menjadi nabi. Ibn Taimiyyah menyatakan bahawa sesiapa yang berpendapat Adam tidak bermaksiat, maka ia berdusta terhadap al-Quran:

ومن قال: إن آدم ما عصى فهو مكذب للقرآن ويستتاب فإن تاب وإلا قتل؛ فإن الله قال: {وعصى آدم ربه فغوى} والمعصية: هي مخالفة الأمر الشرعي

Maksudnya: *Sesiapa yang mengatakan bahawa Adam tidak melakukan maksiat, maka dia telah berdusta terhadap al-Quran, hendaklah dia bertaubat atau tidak dihukum bunuh (oleh pemerintah). Sesungguhnya Allah berfirman, “Dan Adam telah bermaksiat terhadap Tuhannya lalu dia terpesong,” maksud maksiat di sini adalah menyalahi perintah syariat. (Ibn Taimiyyah, 1995: 8/269)*

Menurut Genesis (2:15), Adam serta Hawa berada di גַן־עֵדֶן (Gan Eden) atau *Garden of Eden*, kejadian makan pokok terlarang berlaku di situ. Makna lafaz *gan* dalam bahasa Ibrani tersebut adalah menyamai makna جَنَّة (jannah) yang bermaksud taman/ syurga, dan lafaz *eden* pula bermaksud kesenangan atau nikmat (Al-Hafi, 2015). Frasa Gan Eden dalam Talmud selalunya bermaksud sebuah tempat kembalinya roh orang yang soleh (Al-Hafi, 2015).

Menurut Taurat, Tuhan melarang Adam dan Hawa memakan sejenis buah daripada pohon yang digelar עֵץ־הַדַּעַת (ume'es hada-at) yakni “pokok ilmu” kerana si pemakan kelak akan mengalami kematian (Genesis 2:17), bahkan menyentuhnya saja akan mengalami kematian (Genesis 3:3). Pokok itu dinamakan sebagai pokok ilmu kerana si pemakan akan tahu perkara baik dan buruk serta hidupnya tidak akan abadi (Genesis 3:22). Kemudian datanglah הַשָּׂרָף (nahhash) yakni “ular” untuk menghasut Hawa dengan mengatakan, “Kau sememangnya tidak akan mati, kerana Tuhan tahu tatkala kau memakannya, matamu akan tersingkap (sedar) dan kau akan jadi seperti *elohim* (malaikat) yang mengetahui kebaikan serta keburukan” (Genesis 3:4-5). Hawa mengambil buah itu dan memakannya bersama Adam, kemudian mereka terus tersedar bahawa mereka berdua dalam keadaan bogel (asalnya mereka memang bogel) setelah memakan buah tersebut (Genesis 3:6-7). Adam menyalahkan Hawa di hadapan Tuhan kerana Hawa yang terhasut oleh ular untuk memakan buah, lalu Hawa memberikan juga buah itu kepada Adam (Genesis 3:12-13). Adam dan Hawa dikeluarkan daripada Gan Eden kerana si pemakan buah daripada pokok ilmu itu tidak abadi, maka tidak dibenarkan memakan “pohon-pohon abadi” yang wujud di situ (Genesis 3:22-23). Manakala si ular tersebut disumpah oleh Tuhan bahawa ia hanya mampu berjalan menggunakan badannya dan akan memakan debu sepanjang hidupnya (Genesis 3:14).

¹ : Jawapan Rabbi Ben Abrahamson ini turut disiarkan di laman *facebook* beliau: https://m.facebook.com/story.php?story_fbid=3701876083176058&id=100000611078032 (diakses pada 31 Okt 2020).

Kebanyakan sarjana Yahudi menyatakan bahawa Adam telah berdosa (חטא). Hal ini diisyaratkan dalam Taurat:

וַיִּקְרָא יְהוָה אֱלֹהִים אֶל-הָאָדָם וַיֹּאמֶר לוֹ אַיֶּפֶה:

Maksudnya: *Dan YHWH Sang Tuhan memanggil lelaki itu dan berkata kepadanya, “Di manakah kamu?”* (Genesis 3:9)

Berkenaan ayat ini, Rav Yehudah meriwayatkan daripada Rav mengenai tafsiran “Di manakah kamu” bermaksud “ke manakah kalbu kamu dipalingkan?” mengisyaratkan bahawa Adam telah berpaling daripada kebenaran (Talmud, Sanhedrin 38b:11). Rav Nahman pula mendakwa, “Beliau (Adam) ialah penafi prinsip asas kepercayaan terhadap Tuhan” (Talmud, Sanhedrin 38b:12). Nahman menggunakan lafaz כופר (*kopeyr*) yang menyamai dengan makna كفر dalam bahasa Arab (Ernest, 1987), yakni “ingkar” atau “tidak beriman.” Selain itu, Tuhan juga berfirman:

אָבִיךָ הִרְאִישׁוֹן חַטָּא וּמְלִיצִיךָ פִּשְׁעוֹ כִּי:

Maksudnya: *Bapa pertama kamu telah berdosa, dan jurucakap kamu telah melampaui Aku.* (Isaiah 43:27)

Rabbi Hayyim (Hayyim ben Mosheh) mentafsirkan “bapa terawal” itu merujuk kepada Adam (Or HaChaim pada Deuteronomy 26:5). Kesan daripada perbuatan Adam tersebut, maka beberapa perkara berubah disebabkan dosanya itu. Menurut Rabbi Naftali Zvi, Adam tidak diberikan nama secara spesifik sebelum ia berdosa, tetapi ia diberikan nama “Adam” setelah melakukan dosa (Haamak Davar pada Genesis 1:26). Selain itu, Taurat juga menceritakan Adam diberikan “pakaian” kulit setelah berdosa:

וַיַּעַשׂ יְהוָה אֱלֹהִים לְאָדָם וּלְאִשְׁתּוֹ כִּתְנוֹת עוֹר וַיַּלְבָּשֵׁם: (פ)

Maksudnya: *Dan YHWH membuat pakaian daripada kulit kepada Adam serta isterinya, dan memakaikan mereka.* (Genesis 3:21)

Hayyim mentafsirkan bahawa huruf א pada lafaz Adam (אדם) ialah kilasan bagi אור (*owr*) iaitu “cahaya” yang dipakai oleh Adam sebelum berdosa. Kemudian ditukarkan dengan pakaian עור (*owr*) iaitu “kulit” yang dipakai setelah ia berdosa (Haamak Davar pada Genesis 1:26). Rabbi Yeyshayahu Horowis mengatakan bahawa Adam telah menarik kulit kemaluannya sehingga menjadi kulup, secara tidak langsung perbuatan dosanya telah membuatkan kulit pada badannya bertambah (Shenei Luchot HaBerit [Torah Shebikhtav, Sefer Vayikra, Torah Ohr, Kedoshim, 22]). Selain itu, Tuhan juga pernah berfirman:

וְהָמָּה כְּאָדָם עָבְרוּ בְרִית שֵׁם בְּגָדוֹ כִּי:

Maksudnya: *Tetapi mereka, sebagaimana Adam, telah melanggar Perjanjian. Di situlah mereka telah menderhakai terhadap-Ku.* (Hosea 6:7)

Rashi (Sheylomoh Yishaqi) menyatakan bahawa ayat ini adalah berkenaan ungkitan Tuhan terhadap bangsa Israel terdahulu yang memungkirkan Perjanjian-Nya dengan cara menyembah berhala anak lembu, walhal Tuhan telah menempatkan mereka di tempat yang bagus. Begitu juga sebagaimana

Adam telah telah memungkirinya dengan memakan buah pohon yang terlarang sedangkan dia berada di tempat terbaik iaitu Gan Eden (Rashi pada Hosea 6:7).

Tafsiran serta kenyataan para rabbi ini menunjukkan bahawa Adam sememangnya berdosa kerana telah melanggar arahan Tuhan. Namun begitu, dosanya bukanlah dosa yang disengajakan. Hayyim berkata, “Benar bahawa Adam juga telah berdosa, tetapi dosanya adalah tidak disengajakan” (Or HaChaim pada Genesis 3.20). Rabbeinu Bahya pula berkata, “Apabila Adam berdosa, ini bukanlah penafian terhadap keagungan Tuhan yang merupakan sebuah perbuatan kufur (כפר)” (Rabbeinu Bahya pada Genesis 2.9). Menurut mereka, dosa Adam bukan sahaja merosakkan dirinya, bahkan seluruh dunia. Rabbi Yeyschayahu Horowis dalam Shenei Luchot HaBerit berkata:

כבר כתבנו שתכלית העולם היה בעבור האדם, וכשחטא קלקל את עצמו ואת כל העולם, והיה הכל ראוי לחזור לתיקונו במתן תורה אך שחזורו וקלקלו בעגל.

Maksudnya: *Kami telah terangkan bahawa tujuan (penciptaan) dunia adalah untuk lelaki (manusia). Apabila dia (Adam) berdosa, dia telah merosakkan seluruh dunia. Penurunan Taurat adalah untuk memulihkan hal ini, tetapi manusia kembali merosakkannya dengan membuat berhala anak lembu emas.* (Torah Shebikhtav, Sefer Vayikra, Torah Ohr, Vayiqra: 67)

Rabbi Tzvi Hirsch Kaidanover meriwayatkan sebuah kisah daripada Rabbi Shimon yang bermimpi menjumpai Adam. Rabbi Shimon menceritakan:

נאיתי עמי תלת מאות נשמות נצדיקתא וליעילא מנהון אדם הראשון, דהוי יתיב גבאי וְהוּי מְמַלְל עַמִּי וּבִעָא דְלָא אֲתַגְלִי חוּבִיָּה לְכָל עַלְמָא בַר מַאי דְאִמְרָה הַתּוֹרָה בְּגִינֵיהּ וְאֲתַפְסִיא בְּהֵיא אֵילָנָא דְגַן עֵדֶן. וְנִאָנָא אֲמִינָא לִיָּה, דְּהָא לְחַבְרִיא גְלִי כְּבָר! אָמַר: הָאֵי דְגְלִית לְחַבְרִיא טַב וְשִׁפִּיר עֲבָדִית, אָכַל לֹא לְשִׁאָר עַלְמָא. מַאי טַעֲמָא? דְּחַס הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל יְקָרִי, וְלֹא בְּעֵי לְפָרְסָמָא הֵהוּא חוּבָא אֵלָא בְּהֵוָא אֵילָנָא דְאָכַל מִנֵּיהּ וְכוּ'

Maksudnya: *Bersama saya datangnya tiga ratus jiwa orang soleh dan di atas mereka semua ialah jiwa Adam. Dialah (Adam) yang duduk dan bercakap dengan saya. Dia meminta agar saya tidak memberitahu kepada dunia tentang dosanya lebih banyak daripada apa yang telah dinyatakan oleh Taurat. Dia telah menutupi dirinya dengan pohon dari Gan Eden. Saya menjelaskan bahawa saya telah menceritakan hal itu kepada para sahabat saya, tetapi dia mengatakan bahawa itu baik-baik saja dan dapat diterima. Hanya untuk seluruh dunia, saya tidak mengungkapkannya. Kenapa? Hal ini demikian kerana, Yang Maha Suci, Maha Berkat Dia, mengasihani kehormatan Adam dan tidak ingin menyatakan kejahatannya melainkan hanya perihal pohon yang dia makan.* (Kav HaYashar, bab 78: 4-6)

Berdasarkan kisah ini, Rabbi Tzvi Hirsch Kaidanover memberikan komen:

מִכָּאֵן תְּרָאָה, שְׁלֹא טוֹב עוֹשִׁין הַדְּרָשָׁנִים, שְׂדוֹרְשִׁים בְּפִרְהֶסְיָא בְּבִתִּי כְּנִסְיוֹת וּבִתִּי מְדַרְשׁוֹת וְאוֹמְרִים בְּפִמְבֵּי בְּרַבִּים, בְּפִנֵּי עַמִּי הָאֲרָצוֹת, בְּדְרוֹשׁ שְׁלֵהֶם: אָדָם הָרִאשׁוֹן מִיֵּן הָיָה, וְעָבַר עַל עֲבוּדָה זָרָה, גְּלוּי עֲרִיזוֹת וְשִׁפְיָכוֹת דְּמִים וְכִיּוּצָא בְּזָה. הֵיִתְכַן לְעֲשׂוֹת כֵּן, לומר על יציר כפול של הקדוש ברוך הוא שהוא הנה צדיק גמור?! וּבְאֵדָם הָרִאשׁוֹן הָיוּ תוֹלִין כָּל הַנְּשָׁמוֹת שֶׁל דוֹרֵי דוֹרוֹת! אוֹתָן נְשָׁמוֹת הָרָשָׁעִים, שֶׁהָיוּ תּוֹלִיין בּוֹ בְּנִשְׁמָתוֹ שֶׁל אָדָם הָרִאשׁוֹן, אוּ בְּאֵחָת מֵאֲבָרָיו — הֵן הָיוּ הַחוּטָאִים, וְהָיוּ נְתַפְזִים וּמְמַהְרִים לְחַטָּא, אָכַל אוֹתָהּ הַנְּשָׁמָה שֶׁהִיָּתָה מִיַּחַדָּת לְאָדָם הָרִאשׁוֹן, לֹא חֲטָאָה כָּלֵל, כִּי הִיא הִיָּתָה קִדְשׁ קְדָשִׁים

Maksudnya: *Daripada petikan ini, kalian dapat melihat bahawa penceramah awam tidak melakukan perkara yang betul ketika mereka bercakap secara terbuka di sinagog dan dewan kuliah di hadapan orang ramai yang merangkumi orang jahil dan mengatakan perkara seperti, “Adam seorang yang kufur” atau bahawa dia bersalah melakukan penyembahan berhala, maksiat dan pertumpahan darah, dan seumpamanya. Bagaimanakah seseorang dapat mengatakan hal-hal seperti itu mengenai karya tangan oleh Yang Maha Suci dan Maha Berkat Dia, yang sebenarnya orang soleh (צדיק) yang*

sempurna? Jiwa bagi semua generasi berasal dari dirinya dan jiwa orang jahat juga berasal dari jiwanya atau dari salah satu anggota badannya. Inilah orang berdosa yang bersikap terburu-buru dan cepat melakukan dosa. Tetapi jiwa yang unik dari Adam sendiri tidak pernah berdosa sama sekali kerana ia merupakan hal suci daripada segala yang suci. (Kav HaYashar, bab 78: 4-6)

עַל כֵּן יִרְאֶה הָאָדָם לְצַדֵּד עַל חַטָּא אָדָם הָרָאוּ שׁוֹן לְטוֹבָה, וְכֵן עַל חַטָּא הָעֶגְלָה וּמְכִירַת יוֹסֵף. וְהָאִחִיז בְּמִדַּת הַמִּזְכִּירִים לְשִׁבְחָה, מֵאַרְיֵד יָמָיו וְשִׁנְתָּיו. אָמֵן

Maksudnya: *Oleh itu, seseorang perlu mentafsirkan dosa Adam secara baik, sebagaimana dosa membuat patung berhala serta penjualan Yusuf. Jika seseorang sentiasa mendukung sifat suka memuji, dia akan diganjar sepanjang hari dan tahun. Amin. (Kav HaYashar, bab 78: 8)*

Menurut komentar Rabbi Tzvi Hirsch ini, beliau menyuruh untuk mentakwil dosa Adam dengan takwilan yang bersifat sangka baik. Beliau juga melarang seseorang berkata Adam telah kufur serta menyebabkan terjadinya dosa-dosa di atas muka bumi seperti penyembahan berhala, pembunuhan dan sebagainya. Menurut Legarreta-Castillo (2011), kaum Kristian yang dipengaruhi oleh Paul percaya bahawa dosa Adam diwarisi oleh umat manusia (1 Corinthians 15:21-22). Maka kefahaman sebegitu ditentang oleh Rabbi Tzvi Hirsch. Walaupun pendapat ini agak lunak, Rabbi Tzvi Hirsch tetap menyatakan Adam telah berdosa (אָפָּטָה).

Kesimpulannya, Adam memang melakukan dosa dengan melanggar arahan Tuhan. Sebahagian rabbi menyatakan bahawa Adam telah berbuat kufur, manakala sebahagian lagi melarang ucapan kekejian sebegitu terhadap Adam serta perlu bersangka baik terhadap dosanya kerana baginda ialah orang soleh yang sempurna.

5. Penyabitan Taubat Adam

Antara kritikan sarjana Islam perihal kisah dalam Taurat ini, Ghasan (2017) dan al-Saqa mengatakan bahawa tiada penyebutan dalam Taurat bahawa Adam bertaubat kepada Tuhan, bahkan dia berdebat dengan Tuhan. Berbeza dengan ayat al-Quran yang menyatakan secara jelas bahawa Nabi Adam AS telah bertaubat setelah kejadian tersebut:

ثُمَّ اجْتَبَاهُ رَبُّهُ فَتَابَ عَلَيْهِ وَهَدَىٰ ﴿١٢٢﴾

Maksudnya: *Kemudian Tuhannya memilihnya maka Dia menerima taubatnya dan memberinya petunjuk. (Taha 20:122)*

Secara zahirnya, memang tiada kenyataan dalam Wasiat Lama (*Old Testament*) bahawa Adam bertaubat kepada Tuhan atas dosa yang dia telah lakukan, mahupun perintah Tuhan agar dia bertaubat. Ibn Taimiyyah mengatakan, walaupun maklumat itu tiada pada ahli kitab, tetapi hal ini tidaklah menafikan bahawa Adam telah bertaubat:

وَلَيْسَ عِنْدَ أَهْلِ الْكِتَابِ فِي كُتُبِهِمْ مَا يَنْفِي تَوْبَتَهُ وَإِنَّمَا قَدْ يَقُولُ قَائِلُهُمْ إِنَّا لَا نَعْلَمُ أَنَّهُ تَابَ أَوْ لَيْسَ عِنْدَنَا تَوْبَتُهُ وَعَدَمُ الْعِلْمِ بِشَيْءٍ لَيْسَ عِلْمًا بَعْدَمِهِ وَعَدَمُ وُجُودِ الشَّيْءِ فِي كِتَابٍ مِنْ كُتُبِ اللَّهِ لَا يَنْفِي أَنْ يَكُونَ فِي كِتَابٍ آخَرَ فِي التَّوْرَةِ مَا لَيْسَ فِي الْإِنْجِيلِ وَفِيهِمَا مَا لَيْسَ فِي الزَّبُورِ وَفِي الْإِنْجِيلِ وَالزَّبُورِ مَا لَيْسَ فِي التَّوْرَةِ وَفِي سَائِرِ التُّبُورَاتِ مَا لَا يُوْجَدُ فِي هَذِهِ الْكُتُبِ وَالْقُرْآنُ...

Maksudnya: *Dan tidaklah dalam kitab-kitab Ahli Kitab (Yahudi & Nasrani) menafikan taubatnya Adam. Berkata sebahagian daripada mereka bahawa kami tidak tahu adakah Adam bertaubat, atau tiada di sisi kami (khabar) mengenainya. Ketiadaan sesuatu maklumat, tidaklah bermakna ia tidak*

terjadi. Dan ketiadaan sesuatu dalam mana-mana kitab Allah, tidaklah bermakna dalam kitab-Nya yang lain tidak wujud. Dalam Taurat ada yang tidak terdapat dalam Injil, dan kedua-duanya ada maklumat yang tidak terdapat dalam Zabur. Dalam Injil dan Zabur ada maklumat yang tidak terdapat dalam Taurat. Dan seluruh wahyu kenabian (sebelum ini) ada yang tidak terdapat dalam kitab-kitab tersebut dan al-Quran. (Ibn Taimiyyah, 1999: 2/415)

Namun begitu, terdapat isyarat dalam Genesis bahawa Adam diperintahkan untuk bertaubat:

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֱלֹהִים הֵן הָאָדָם הָיָה כְּאֶתְד מִמֶּנּוּ לְדַעַת טוֹב וְרָע וַעֲתָה אֶפְרֹי־יִשְׁלַח יָדוֹ וְלָקַח גַּם מֵעֵץ הַחַיִּים וְאָכַל וַתִּי לְעֹלָם:

Maksudnya: Dan YHWH sang Tuhan berkata, “Dan sekarang manusia telah menjadi seperti Kita, dan mempunyai ilmu kebaikan serta keburukan, bagaimanakah jika dia membentangkan tangannya dan mengambil sesuatu daripada pokok kehidupan lalu memakannya serta hidup abadi!” (Genesis 3:22)

Menurut Rabbi Aba bar Kahane, pada ayat ini Tuhan berfirman dengan lafaz וַעֲתָה (we ‘attah) yakni “dan sekarang,” ini menunjukkan bahawa Tuhan menyarankan Adam agar bertaubat (Or HaChaim pada Genesis 3:22:5). Hal ini menyerupai ucapan Nabi Musa AS berikut yang menyarankan agar kaum Israel bertaubat disebabkan penyembahan berhala anak lembu dengan lafaz we ‘attah (dan sekarang):

וַעֲתָה יִשְׂרָאֵל מָה יְהוָה אֱלֹהֶיךָ שָׂאֵל מֵעַמְּךָ כִּי אִם-לְיִרְאָה אֶת-יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְלַכֵּת בְּכָל-דְּרָכָיו וְלֹא-הֲבִיחַ אֹתוֹ וְלַעֲבֹד אֶת-יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכָל-לִבְבְּךָ וּבְכָל-נַפְשְׁךָ:

Maksudnya: Dan sekarang, wahai Israel, apakah yang YHWH, yakni Tuhan kalian mahukan daripada kalian? Hanyalah berikut; untuk menghormati YHWH yakni Tuhan kalian, untuk berjalan pada jalan-Nya sahaja, untuk menyayangi-Nya, untuk memperhambakan diri kepada YHWH yakni Tuhan kalian dengan seluruh kalbu serta jiwa. (Deuteronomy 10:12)

Selain daripada isyarat dalam Genesis, riwayat daripada para rabbi juga ada menyebutkan bahawa Adam telah bertaubat. Hayyim berkata:

כי ה' רצה להודיע להאדם כי חטא באכילתו ובאמצעות הכרתו כן הוא מעצמו יבדל מלאכול מעץ החיים כמו שכתבנו למעלה כי הוא זה תיקונו, ולזה אמר לו שיעשה תשובה ומשמעות תשובה יגיד כי פשע, והאדם השיב לאו פירוש כי לא חטא שיצטרך לשוב, וטוען טענה הנשמעת כי לא ידע בה ואינו אלא שוגג ואינו צריך לעשות תשובה, וכיון שטען כן אמר ה' מעתה ישלח ידו ואכל שאין לו מונע כפי סברתו, לזה שלחו ה' כי משפטו נחתם למות על אכילתו מטעם שכתבנו. ואחר כך שב ונכנס במי גיחון ק"ל שנה לכפרת עון

Maksudnya: Tuhan mahu Adam sedar bahawa dia telah berdosa disebabkan memakan pokok ilmu. Dia melakukan hal ini dengan memberitahunya untuk bertaubat (תשובה). Adam menjawab ajakan taubat itu dengan mengatakan bahawa dia tidak melakukan dosa yang memerlukan taubat. Apabila Tuhan mendengar jawapan Adam yang menyangka pelakuan dosa secara tidak sengaja itu langsung tidak memerlukan taubat, maka Tuhan mula risau kerana kelak tiada lagi halangan bagi Adam untuk memakan pokok kehidupan pula. Oleh sebab itulah Tuhan perlu mengeluarkan Adam daripada taman agar hal tersebut tidak terjadi. Setelah beberapa lama, Adam bertaubat dan menghabiskan masa selama 130 tahun merendamkan diri di dalam Sungai Gihon untuk menebus dosanya. (Or HaChaim pada Genesis 3:22:6)

Perkataan תשובה (*teshubah*) bermaksud “kembali” dan “bertaubat” atau *repentance* (Clines, 1998: 8/682; Ernest, 1987:720). Tambahan pula, Katsh (1980) menyamakan makna توبة (*taubat*) dengan istilah *teshubah*. Tidak dijumpai kenyataan bahawa Adam bertaubat secara lisan melainkan hanya perbuatan sebagaimana yang dinukil di atas.

6. Rumusan

Berikut ialah rumusan daripada perbincangan ini:

- Terdapat perbincangan adakah Adam itu nabi dalam Islam, tetapi majoriti ulama mengatakan baginda merupakan nabi berdasarkan hadis riwayat Abu Umamah al-Bahili walaupun terdapat kritikan terhadap hadis tersebut. Tetapi kenabian Adam adalah selepas kejadian memakan pohon.
- Tidak jelas dalam akidah Yahudi adakah Adam itu nabi, tetapi terdapat kenyataan daripada rabbi bahawa beliau merupakan nabi. Menurut seorang rabbi kontemporari, Adam merupakan nabi sebelum kejadian memakan pohon lagi.
- Kedua-dua agama menetapkan bahawa Adam telah berdosa. Tambahan pula, Yahudi mengatakan tidak boleh mengeji Adam disebabkan perbuatan tersebut kerana baginda ialah orang soleh.
- Al-Quran jelas menyebutkan Adam bertaubat, manakala Taurat tidak menjelaskannya melainkan melalui riwayat para rabbi.

Dakwaan bahawa Taurat tidak menyebutkan taubat Adam itu benar, tetapi hal ini tidaklah bermakna agama Yahudi menganggap Adam tidak bertaubat. Sumber agama dalam Yahudi bukan pada teks Taurat semata-mata, tetapi mereka juga memiliki “Taurat Lisan” (Kurzweil, 2008), iaitu seperti hadis dalam agama Islam. Al-Quran menerangkan secara jelas bahawa Nabi Adam a.s telah bertaubat, manakala Yahudi memiliki riwayat bahawa Nabi Adam a.s bertaubat dengan melakukan perbuatan berendam di dalam Sungai Gihon.

7. Penghargaan

Penghargaan selayaknya diberikan kepada Akademi Riadah Sakti kerana telah memberikan pembiayaan dalam penerbitan artikel ini.

8. Rujukan

- Albo, Joseph. (1929). *Sefer Ha-ikkarim (Book of Principles)*. United States of America: Jewish Publication Society of America.
- Al-Bukhari, Muhammad bin Isma‘il. (1422H). *Al-Jami’ al-Musnad al-Sahih al-Mukhtasar min Umur Rasul Allah ﷺ wa Sunanih wa Ayyamih @ Sahih al-Bukhari*. Tahkik oleh Muhammad Zuhair. 9 jil. Lubnan: Dar Tauq al-Najah.
- Al-Hafi, ‘Amir ‘Adnan. 2015. “Al-Jannah fi al-Talmud al-Babiliy: Dirasah Muqaranah fi Dau’ al-Qur’an al-Karim.” *Islamiyat Al-Ma’Rifah* 20 (79):49-88.
- Al-Haithami, Nur al-Din ‘Aliy. (1994). *Majma’ al-Zawa‘id wa Manba’ al-Fawa‘id*. Tahkik oleh Husam al-Din. 10 jil. Kaherah: Maktabah al-Qudsiy.
- Al-Qurtubiy, Muhammad bin Ahmad. (1964). *Al-Jami’ li Ahkam al-Qur’an @ Tafsir al-Qurtubiy*. 20 jil. Kaherah, Mesir: Dar al-Kutub al-Misriyyah.
- Al-Raghib al-Asfahaniy, al-Husain bin Muhammad. (1412H). *Al-Mufradat fi Gharib al-Qur’an*. Tahkik oleh Safwan. Beirut: Dar al-Qalam.

- Al-Razi, Fakhr al-Din. (1420H). *Mafatih al-Ghaib*. 32 jil. Beirut: Dar Ihya' al-Turath al-'Arabiy.
- Al-Saqa, Ahmad Hijaziy. T.thn. *Naqd al-Taurah: Asfar Musa al-Khamsah*. Mesir: Maktabah al-Nafidhah.
- Al-Zamakhshari, Mahmud bin 'Amr. (1407H). *Al-Kashshaf 'an Haqa'iq Ghawamid al-Tanzil*. 4 jil. Beirut, Lubnan: Dar al-Kitab al-'Arabiy.
- Baliq, 'Izz al-Din. (1990). *Nubuwwah Adam wa Risalatuhu bayna al-Zann wa al-Yaqin*. Beirut: Dar al-Fath.
- Chabin, Michele. (2017). "Nonprofit Offers Talmud in English Online for Free." *The Christian Century*, Tarikh akhir kemaskini March 28, diakses pada 25 April 2024. <https://www.christiancentury.org/article/nonprofit-offers-talmud-english-online-free>.
- Clines, David J.A. (ed.). 1998. *The Dictionary of Classical Hebrew*. 8 jil. Sheffield, England: Sheffield Academic Press.
- Gafney, Wilda C. M. (2006). "She declared to them, 'So says Yhwh, the God of Israel': An examination of female prophets in ancient Israel." Ph.D., Duke University.
- Ghasan 'Atif Badran. (2017). "Qissah Adam bayna al-Qur'an al-Karim wa al-Taurah: Dirasah Muqaranah." *Majallah Jami'ah al-Quds al-Maftuhah li al-Buhuth al-Insaniyyah wa al-Ijtima'iyah* (22):291-324.
- Ibn Khumair, 'Aliy bin Ahmad al-Sibtii al-Umawiy. (1990). *Tanzih al-'Anbiya' amma nasaba ilaihim huthalah al-aghbiya'*. Tahkik oleh Muhammad Ridwan. Beirut, Lubnan: Dar al-Fikr.
- Ibn Taimiyyah, Ahmad bin 'Abd al-Halim. (1995). *Majmu' al-Fatawa*. 35 jil. Arab Saudi: Majma' al-Malik Fahd li Tabah al-Mushaf al-Sharif.
- Ibn Taimiyyah, Ahmad bin 'Abd al-Halim. (1999). *Al-Jawab al-Sahih li man Baddala Din al-Masih*. Tahkik oleh Hamdan et al. 6 jil. Arab Saudi: Dar al-'Asimah.
- Jeffery, Arthur. (2007). *The Foreign Vocabulary of the Qur'an*. Dalam Gerhard Böwering & Jane Dammen McAuliffe (Ed.), *Texts and Studies on the Qur'an*, Netherlands: Brill.
- Kaiser, Karen. (2009). "Protecting respondent confidentiality in qualitative research." *Qualitative health research* 19 (11):1632-1641.
- Katsh, Abraham L. 1980. *Judaism in Islam*. New York: Sepher-Hermon Press.
- Klein, Ernest. (1987). *A Comprehensive Etymological Dictionary of The Hebrew Language For Readers of English*. Tel Aviv: Carta Jerusalem.
- Kurzweil, Arthur. (2008). *The Torah for Dummies*. Indianapolis, Indiana: Wiley Publishing Inc.
- Kvale, Steinar. (1996). *Interviews: An Introduction to Qualitative Research Interviewing*. Amerika Syarikat: Sage Publications Inc.
- Legarreta-Castillo, Felipe. 2011. "The Figure of Adam in Rom 5:12-21 and 1 Cor 15:21-22, 45-49: The New Creation and its Ethical and Social Reconfigurations." PhD, Graduate School, Loyola University Chicago (3469990).
- Pope, Marvin H. (2007). Adam. Dalam F. Skolnik (Ed.), *ENCYCLOPAEDIA JUDAICA* (hlm. 371). Jerusalem: Keter Publishing House Ltd.
- Skolnik, Fred (Ketua Editor). 2007. *ENCYCLOPAEDIA JUDAICA*. Ed ke-2. 22 jil. Jerusalem: Keter Publishing House Ltd.
- Tottoli, Roberto. (2002). *Biblical Prophets in the Qur'an and Muslim Literature*. New York: Routledge.